

Verklaring van straatnamen.

Met dank aan de Historische Vereniging Norch.

Als u vragen heeft over deze verklaring van straatnamen, dan kunt u terecht bij:
dhr R.J Rijks, Larixlaan 1, 9331 CM in Norg.

De straatnamen (voornamelijk uit de voormalige gemeente Norg) zijn onderverdeeld in drie rubrieken:

- Namen genoemd naar een adellijk huis (havezathe)
- Namen afkomstig van termen uit het oude Drentse Landrecht
- Namen voortgekomen uit ter plaatse geldende oude veldnamen

Namen genoemd naar een adellijk huis (havezathe)

Laan van Havezathen, Havezathenlaan, (Norg, Roden) een havezathe was van oorsprong een adellijk huis waar het recht van “havezathe” op lag. Dit recht was verkoopbaar los van het huis, het recht gaf recht op vermindering van belasting en gaf het recht om zitting te nemen in de Drentse landdag.

- **Batinge**, havezathe te Dwingeloo (Norg)
- **Clementswerth**, jachtslot te Sögel in Duitsland, partnergemeente van Norg (Norg)
- **Dikninge**, havezathe in De Wijk (Norg)
- **Laarwoud**, havezathe in Zuidlaren (Norg)
- **Mensinge**, havezathe in Roden (Norg)
- **Oldengarde**, havezathe in Dwingeloo (Norg, Roden)
- **Vennebroek**, havezathe in Paterswolde (Norg)
- **Vredeveld**, havezathe in Assen (Norg)
- **Westrup**, havezathe in Dwingeloo (Norg)
- **De Klencke**, havezathe in Oosterhesselen (Norg, Roden)
- **Entinge**, havezathe in Dwingeloo (Norg, Roden)
- **Havixhorst**, havezathe in De Wijk (Roden)

Namen afkomstig van termen uit het oude Drentse Landrecht:

- **Ding** (Norg, Roden), rechtspraak binnen het **dingspil** (Roden). Drenthe was verdeeld in 6 dingspillen
- **Drost(en)laan** (Norg, Roden), de drost was de rechtstreekse vertegenwoordiger van de bisschop van Utrecht, die namens de bisschop toezicht uitoefende op de naleving van door de bisschop opgelegde regels. De drost woonde op het kasteel in Coevorden.
- **Etstoel** (Norg), het hoogste rechtscollege in Drenthe. De etstoel werd gevormd door 24 ”lekerechters”, de etten, uit ieder dingspil 4 en stond onder voorzitterschap van de “dorst”, de vertegenwoordiger van de bisschop van Utrecht. Het woordje “et” is afkomstig van eed, etten zijn dus mensen die de eed hebben afgelegd.

- **Ettenlaan** (Norg), de afgevaardigden vanuit de 6 dingspillen, vanuit ieder dingspil 4, voor de etstoel. Ieder dingspil had een dagelijks bestuur dat was samengesteld uit 6 etten.
- **Goorsprake** (Norg), rechtspraak binnen het dingspil
- **Kerspel/Karspel** (Norg, Roden). Kerkgemeente, aantal dorpen, kernen (in vroeger tijd buurschappen) die tot een kerkgemeente behoorden. De kerk stond meestal centraal in het hoofddorp, naar dit hoofddorp werd het kerspel meestal genoemd. Bijv. het kerspel Norg, het kerspel Roden of het kerspel Peize)
- **Lotting** (Norg), zitting van de rechtbank (etstoel, ding, goorsprake). Meestal vonden er jaarlijks per rechtbank 3 zittingen (lottingen) plaats. Deze lottingen konden meerdere dagen per zitting bestrijken.
- **Marke** (Norg, Steenberg). Begrensd gemeenschappelijk buitengebied rond een dorp.
- **Meent** (Norg). De gemeenschappelijke weidegronden rond een dorp gelegen. De meent vormde een onderdeel van de marke.
- **Ordel** (Norg). Het vonnis uitgesproken door de rechtbank, dus het oordeel. Dit vonnis werd opgetekend in de ordelboeken
- **Rocht** (Norg), Lagere rechtspraak binnen het Kerspel
- **Spint** (Norg). Ieder marke had een bepaald aantal waardelen. Het aantal waardelen kan worden gerelateerd aan het aantal huizen (boerderijen) die in de 12de – 13de eeuw in een dorp (buurschap) aanwezig waren. Door vererving werden deze waardelen gesplitst. Deze splitsing vond plaats volgens een vast systeem, ieder waardeel kon worden gesplitst in 16 gelijke delen. Een zo'n 16 deel van een waardeel wordt een spint waardeel genoemd. Verder is een spint ook een inhoudsmaat nl. 1/16 deel van een mud (ca. 70 kilo).
- **Volmachtenlaan** (Norg, Roden). Een volmacht is een (dagelijks)bestuurslid van een marke. Ieder begrensd dorps(buurschap)gebied (de marke), gezamenlijk de buurmarke (verbasterd tot boermarke) had een eigen bestuur. Deze bestuursleden kregen van de leden (de waardeelhouders) een bepaalde volmacht om te kunnen handelen, vandaar de volmachten.
- **Vreding** (Norg). Omheining door middel van een raster, hekken of wallen
- **Waardeel** (Norg). Zie hierboven bij spint.
- **Willekeur** (Norg). Alle oude regelen en wetten geldend binnen de buurschappen worden willekeuren genoemd. Het woordje keur wordt heden ten dage nog gebruikt bij de waterschappen.
- **Schepenlaan** (Norg, Roden), in deze reeks namen wordt hier waarschijnlijk bedoeld “scheper” schaapherder. Een andere betekenis zou kunnen zijn uit een oude bestuursvorm “de schout en de schepenen” een soort van vroege vorm van wethouders. .
- **Schultelaan** (Norg, Roden). De persoon in het dorp, vaak ook in het gehele kerspel die de volgende functies bekleedde: politiemann, notaris, burgemeester, etc.

Namen voortgekomen uit ter plaatse geldende oude veldnamen:

- **Onlandsdijk** (Langelo), de naam geeft het al aan de grond was van zeer slechte kwaliteit, onland dus. De weg er naar toe lag op een soort dijklichaam door dit vaak slechte en erg natte gebied.
- **Oosterstukken** (Langelo), percelen, meestal grasland en vaak op grote afstand van de bebouwing gelegen. In dit geval aan de oostzijde van Langeloo
- **Osbroeksweg** (Langelo). Broek betekent in dit geval laag en nat land, het werd gebruikt als ossenweide. In het voorjaar bracht men de ossen er heen om die gedurende de zomermaanden tot aan de slachtmaand vet te weiden.

- **Schaapkampenweg** (Langelo). Percelen grond waar de schapen naar toe werden gebracht. Dit kon enerzijds voor het weiden maar het kon ook voor de bemesting. Men rasterde het gebied af met bijvoorbeeld hekken waardoor de schapenmest gedurende de nacht op het betreffende perceel kwam. Dit afgerasterde gebied (met hekken) werd ook wel Hekakker genoemd.
- **Scheperstuk** (Langelo). Het stuk van de scheper (schaapherder)
- **Viskenij** (Langelo). In Langelo lag ter plaatse van het huidige Viskenij een oude gracht, die in vroeger tijd waarschijnlijk is gebruikt als visvijver bij een oude boerderij. In 1832 stond de vijver nog als gracht omschreven in het kadaster op naam van
- **Vogelpoelenweg** (Langelo). Een kleine gebiedje aan de zuidkant van Langelo, dit is een nat gebied geweest (omgeving Schillenveen) waar waarschijnlijk veel vogels in de veengaten voorkwamen.
- **Westerstukkenweg** (Langelo), percelen, meestal grasland en vaak op grote afstand van de bebouwing gelegen. In dit geval aan de westzijde van Langelo
- **Wiltenkamp** (Langelo). Waarschijnlijk een verbastering van “Wildenkamp” In dit verband betekent het: een stuk grond onttrokken aan of gelegen nabij de wildernis.
- **Bieuwweg** (Veenhuizen). De Bieuw is een veengebied ten westen van Veenhuizen. Bieuw is een ontgonnen stuk grond. De naamgeving Bieuw aan het veengebied is dus eigenlijk onterecht en slaat meer op het aangegraven veen en aangemaakte land.
- **Broeningererf** (Veenhuizen). Oud erf, boerderijplaats in Veenhuizen. Waarschijnlijk een verbastering van “Gro(e)ningererf”, mogelijk een oud bezit van een van de Groninger Gasthuizen.
- **Campererf** (Veenhuizen), Oud erf, boerderijplaats in Veenhuizen, is waarschijnlijk terug te voeren naar oudere eigenaren afkomstig uit Kampen.
- **Drentse weg** (Veenhuizen), weg op de grens van Drenthe en Friesland juist gelegen aan de Drentse kant van de grens.
- **Grensweg** (Een-West). Weg op de grens van Drenthe en Friesland
- **Scheidingsweg (Verlengde)** (Een, Een-West). Weg op de grens van Drenthe en Friesland
- **Leemakkers** (Veenhuizen). Akker waar het leem zeer waarschijnlijk erg hoog aan de oppervlakte kwam en daardoor vaak zeer moeilijk en zwaar te bewerken was.
- **Smeulerhof** (Veenhuizen). Oud erf, boerderijplaats in Veenhuizen. De naam kan duiden op een oude brandplaats in het veen. Enerzijds bewust in brand gestoken voor de verbouw van bijv. boekweit, anderzijds kan het ook afgeleid zijn van een onbewuste brandplek die in het veen lang heeft “nagesmeuld”.
- **Derde Dijk** (Westervelde). Door het lage grasland tussen Westervelde en Veenhuizen liepen een aantal wat hoger gelegen lanen. Door de hoge ligging hadden deze de uitstraling van een dijklichaam. Deze dijk was dus de derde gezien vanuit een bepaalde hoofdroute.
- **Esweeg** (Norg, Westervelde, Veenhuizen, Roderesch, Nieuw-Roden, Peize), weg naar de es
- **Olde Hofweg** (Westervelde). Waarschijnlijk heeft op deze plaats of in de directe omgeving in vroegere tijden een boerderij (hof/hoeve) gestaan waarnaar de weg er naar toe is vernoemd.
- **Voorstukken** (Westervelde). De naam zegt het al dit waar percelen gelegen voor andere percelen. Om op de achterliggende percelen te kunnen komen moest men door de “voorstukken “ heen.
- **Zandvoort** (Norg). Waarschijnlijk is dit gebied in vroeger tijd erg zandig geweest, mogelijk heeft het bestaan uit zandverstuivingen, die in de volksmond een vergelijking met de duinen in Zandvoort hebben kunnen weerstaan.

- **Fledders** (Zuidvelde). De naam Fledders duidt op een nat gebied aan de bovenloop van een riviertje, in dit geval de bovenloop van de Slokkert of Aa. In het kadaster van 1832 komen in de omgeving van het huidige De Fledders nogal wat percelen voor met deze naam.
- **Boersma'spad** (Norg). Pad vanaf Norg over de es, door het Norgerhout naar Westervelde waarlangs de in Norg wonende meester Boersma langs liep naar de school in Westervelde. Het graf van meester Boersma is nog aanwezig op de begraafplaats in Norg
- **Bonhagen** (Norg). Hagen wijst naar een omheining bestaande uit een heg. In deze omheinde omgeving werd in vroegere tijd het vee bijeen gedreven om gemolken te worden. Melkvee graasde vroeger evenals de schapen vrij op de heide en dit vee werd dus alleen bijeen gedreven om gemolken te worden.
- **Disselwand** (Norg). Veld naam die ook reeds in een akte van 1840 voorkomt. Een dissel is een boom, een paal die werd gebruikt al afscheiding of toegang voor een weiland. Een wand is een rechthoekig ontgonnen stuk grond. De naam Dissel(wand of akker) zie je heel erg vaak in combinatie met bijv. Hekakker en hebben de zelfde betekenis. Ook in Norg liggen deze percelen in elkaars directe omgeving.
- **Eerstelaan** (Norg), de es op het **Oosterveld** (Norg) het veld ten oosten van het dorp Norg, wordt in Oost-West richting doorsneden door een tweetal lanen (wegen). De laan het dichtst bij het dorp gelegen was de eerste laan, de volgende de **Tweedelaan** (Norg). Er is ook nog een zgn. derdelaan aanwezig, deze wordt ook wel de **Bettenakkerweg** (Norg) genoemd. Deze laan is gelegen tussen de Tweede laan en de **Peesterstraat** (Norg).
- **Groenewegje** (Norg), veldnaam die reeds voorkomt in een akte van 1847, nl. de Groene wegakker en de Kleine groene wegakker. Het weggetje kan op twee manieren aan zijn naam zijn gekomen of een weggetje dat weinig is gebruikt en daardoor meestal begroeid was of een weggetje dat aan weerszijden danig was ingepakt in het groen, zodat het vanuit het dorp een redelijk groen aanblik had.
- **Grootveenweg** (Norg). Een veengebied aan de westzijde van Norg, hetgeen in tegenstelling tot veel kleine veentjes in vroegere tijd van redelijke omvang moet zijn geweest. In dit veen hebben meerdere veenputten gelegen waarin redelijk zwart veenwater stond. Een van deze veenputten werd door de plaatselijke bevolking dan ook het **Zwarte water** (Norg) genoemd.
- **Heegkampweg** (Norg), heegkamp, heeg is waarschijnlijk dialect voor heg of haag, dus een perceel waar een haag om heen stond. In een verkoopakte van 1854 wordt gesproken over een perceel gelegen achter de Heegkamp. Deze omheining van hagen moest het perceel waarschijnlijk beschermen tegen de schapen die langs deze percelen naar de hei werden gedreven.
- **Hekakkerstraat** (Norg)(zie Schaapkampen), perceel omgeven door hekken waar s' nachts de schapen op werden geweid voor de mestproductie.
- **Klinkenkampweg** (Norg). Oude veldnaam die ook reeds in een akte van 1850 wordt genoemd. Er wordt nl. in het kadaster van 1832 gesproken over de Klinke hofakker, dit wijst op een akker gelegen nabij of grenzend aan de Klinke hof. Dit is waarschijnlijkca. 1600 de boerderij geweest die stond op de hoek Zandvoort – Boersma's pad. In oude akten wordt hier gesproken over "Klenckehof"
- **Molenveenweg** (Norg), gebied ten noorden van de weg van Norg naar Een, vroeger hebben hier een tweetal molens gestaan
- **Noordseveldweg** (Norg), (heide)veld ten noorden van Norg
- **Roeghoornweg** (Norg). Wijst op een woest stuk grond. Een Hoorn is een droge zandrug (dus uiterst geschikt voor een weg) die wijst in de richting van een beekdal. In dit geval dus een weg door ontgonnen heideveld in de richting van het Oostervoortschediep.

- **Schapendrift** (Norg), drift of weg waarlangs de schapen naar de heide werden gedreven. Bijna alle oude zandwegen (driften) vanuit de Drentse dorpen zou men dien ten gevolge schapendriften kunnen noemen.
- **Kerkhofsdrift** (Norg), de drift voor het kerkhof langs
- **Kerkpad** (Norg). Pad tussen Langelo en Norg waarlangs de inwoners van Langelo in vroegere tijden ter kerke gingen in Norg. Dit pad liep over de es van Langelo en door het bos van Norg, ca 500m ten oosten van de weg Langelo Norg. Komt overeen met de naam Reeweg.
- **Middendrift** (Een, Steenbergen), de middelste drift van een aantal opeenvolgende driften
- **Middenweg** (Langelo, Een), als boven, de middelste weg van een aantal opeenvolgende wegen
- **Voorsteweg** (Norg), de eerste weg gemeten vanaf het dorp
- **Achtersteweg** (Norg), de laatste weg gemeten vanaf het dorp
- **Tweedelaan** (Norg), zie de omschrijving bij de **Eerstelaan** (Norg).
- **Noordstukken** (Norg), percelen, meestal grasland en vaak op grote afstand van de bebouwing gelegen. In dit geval aan de noordzijde van het dorp Norg
- **Reeweg** (Norg, Zuidvelde). Een reeweg is een weg waarover de overledenen werden vervoerd vanuit de omliggende dorpen naar de kerk. Wordt soms ook Lijkweg genoemd. Reeweg heeft dezelfde betekenis als Kerkpad. Het verschil zou nog kunnen bestaan dat een weg ook berijdbaar was voor koetsen en een pad enkel voor voetgangers.
- **Brinkstukken** (Peest. Percelen die grensden aan de brink, in dit geval aan de brink in Peest.
- **Hulligtenweg** (Peest), komt waarschijnlijk van het Drentse woord “hult” hetgeen betekent kuil, laagte; langs hulten en bulten, erg oneffen. De hultenweg, hulligtenweg was dus een weg naar of in de omgeving van erg oneffen land. Mogelijk zelfs dat de weg zelf vaak erg oneffen is geweest. In dit geval kan dit door de ligging in het stroomdal van het **Oostervoortsediep** (Norg) best het geval geweest zijn, vaak een natte toestand dus waardoor de weg vele kuilen en gaten kende.
- **Langelaan** (Peest), deze naam spreekt voor zich en vraagt niet om nadere uitleg
- **Schaapdijk** (Peest), dijk waarlangs de schapen naar de heide werden gedreven. Te vergelijken met schapendrift, het woordje dijk zou erop kunnen wijzen dat deze drift in een enigszins natter gebied heeft gelegen.
- **Veldweg** (Peest, Nieuw-Roden). Een weg naar het achterliggende heideveld.
- **Westerveen** (Peest). Veen gelegen aan de westzijde van Peest. Rond deze veenplas zijn in tweede wereldoorlog een aantal villa's gebouwd door de Duitsers ten behoeve van de officieren voor het ter plaatse in te richten vliegveld. De veenplas zelf is in die tijd vergroot en heeft met enige verbeelding de vorm van een hakenkruis, in de volksmond wordt het Westerveen dan ook wel Hitlerring genoemd.
- **Pompstraat** (Norg) Deze straat is in vroeger tijd een van de hoofdstraten in het dorp Norg geweest, de straat heeft zijn naam te danken aan de dorpspomp die heeft gestaan op de hoek **Asserstraat-Pompstraat**. In de jaren '50 van de vorige eeuw werd bij rioleringswerken het onderstuk van de oude pomp aangetroffen.
- **Vennootsweg** (Een, Een-West). Genoemd naar de aandeelhouders (Vennoten) van de Friesche Ontginnings Maatschappij “ De Drie Provinciën”. Deze maatschappij heeft in de jaren '20 van de vorige eeuw het Enerveld, ca. 210 ha groot ontgonnen.
- **Postmaatseweg** (Norg). Er liep in vroegere tijden een oude post(koets)route van Norg richting Friesland. Door het oude Enerdiep was een verharde doorwaadbare plaats, de landerijen in de omgeving van deze doorwaadbare plaats werden de **Postmaten** genoemd. Vanuit Norg de weg er naar toe de Postmaatseweg.

- **Schansweg** (Een, Een-West). De weg langs de Enerschans, ook de Zwartendijksterschans genoemd. Deze schans is aangelegd in het jaar 1594 door Willem Lodewijk, graaf van Nassau ter bescherming van de toegang naar Friesland.
- **Schans Portugal** (Een). Naast de bekende Enerschans is er in Een nog een schans geweest, nl. schans Portugal. Deze schans is in tegenstelling tot de Enerschans geheel verdwenen, alleen de straatnaam verwijst min of meer nog naar de plaats van deze schans.
- **Koelenweg** (Huis ter Heide). Waarschijnlijk een weg in vroegere tijd met erg veel gaten, kuilen (in het drechts “koelen”). De venige ondergrond ter plaatse doet deze naam rechtvaardigen.
- **Fabriekstraat** (Norg). Genoemd naar de plaats waar de oude Coöp Zuivelfabriek Norg heeft gestaan. Deze melkfabriek heeft daar gestaan van 1895 to 1984.